

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In quo hæreses & mores Pelagij contra naturæ humanæ sanitatem,
ægritudinem & medicinam ex S. Augustino recensentur ac refutantur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

Liber Secundus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13650

Apud Aug.
lib. 1. oper.
imperf. con-
tra Iul.

mentientis? De alio vero quodam opere, quod contra Catholicam Ecclesiam parturiebat, sic ipsemet Iulianus loquitur: *In libris quos ad fratrem nostrum Turbantium Episcopum virum magno virtutum fulgore conspicuum contra Augustini dictavi scripta* (id est in libris quatuor contra librum primum de nuptijs & concupiscentia) *pollicitus sum, si nihil quod studijs obfisteret, eveniret incommodi, occisurum me protinus eorum argumentis omnibus, qui ex sententia Manicheorum traducem peccati id est malum naturale defenderent: à quo sum hactenus varia & indissimulabili necessitate suspensus. Verum ut primum respirare licuit, consuluerat, quantum maxime tulisset ipsius rei natura breviter promissa complere, nisi me actuosorem denno ingredi*

provinciam, beatissime Pater Flore voluisses. Hec ille. Sed nubes & ventus & pluvia non sequentes. Tundus enim ille uterus non aliter videtur pervenisse ad partum, nisi quia in postremis contra Augustinum libris, Scripturarum quarundam explicationes latiores inferuit. Atque hæc sunt quæ de scriptis Iuliani indagare potui, quæque de rebus gestis Pelagianorum dicenda judicavi.

Nunc ipsa dogmata Pelagiana & Sempelagiana recensenda sunt & sensus eorum generatus, prout eum ipsi autores hæreticos istius tradiderunt & explicuerunt, & Augustinus ac Prosper intellexerunt, accuratius ac uberius declarandus est.

F I N I S.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER SECVNDVS.

Quo continentur dogmata ad naturam
primi hominis spectantia.

De libero Arbitrio primi hominis.

CAPVT PRIMVM.

Pelag. in
Epist. ad
Demetriad.

PELAGIANOS nimia liberi arbitrij laude cecidisse, notum est; à qua solemniter omnes exhortationes suas ordiri solebant: *Quoties, inquit Pelagius, mihi de institutione morum & Sanctæ vitæ conversatione dicendum est, soleo prius humana nature vim qualitatemque monstrare, & quid efficere possit ostendere. Nimirum, ut mox subnectit, prima Sanctæ & spiritualis vitæ fundamenta sunt, ut virgo, cui scribit, vires suas agnoscat, quas demum bene exercere poterit, cum eas se habere didicerit. Quæ superbissima prædicatio ut idoneis fulceris niteretur, & probabilior Christianis auribus animisque influeret, totam humane nature conditionem & statum inaudito in Christi Ecclesie commento ipse cum discipulis perturbavit. Et à libero protoplastorum arbitrio rem exorsit hominem primum arbitrio quidem, ut fas erat, liberrimum condi-*

tum esse statuerunt, sed in libertatis explicandæ ratione, proprietatibus, potestate, in multos errores præcipitati sunt. Quod ut dilucidè percipiatur, tota liberi arbitrij essentialis definitio, & uberior explicatio ipsorum Pelagianorum verbis, maximeque Iuliani, qui eam ex professo tradidit, atque acerrimè contra Augustinum propugnavit, in medium proferenda est. Sicigitur ipse loquitur: Sicut supra de iustitiæ & peccati definitione differimus, nunc quoque videamus, quæ libertati arbitrij definitio competat; ut planum sit quis nostrum consentiat, quis repugnet. Libertas arbitrij, quæ à Deo emancipatus homo est, in admittendi peccati & abstinendi à peccato possibilitate consistit. Factum est enim animal rationale mortale capax virtutis & vitij, quod posset ex concessa sibi possibilitate vel servare mandata vel transgredi, vel magisterio naturali conservare humanæ societatis; liberumque haberet alterarum velle, vel partem in quo peccati & iustitiæ summa est. Et boni igitur possibilitas, & mali bona est, quoniam per se bonum facere laus virtutis est, posse

Lib. 1. cont.
Iul. opera
imperf.
fol. 118.

fol. 120.
malum

malum facere testimonium libertatis. Per hoc igitur suppetit homini habere proprium bonum, per quod et subest posse facere malum. Tota ergo divini plenitudo iudicij tam unctum habet negotium cum libertate hominum, ut harum qui unam agnoverit, ambas noverit. Sic igitur & libertas humani custodiatur arbitrij, quemadmodum divina a quibus custodiatur. Unde sic ut harum unam qui violaverit, ambas violat. Hic intellectus liberi arbitrij est, qui & Farorum opinionem, & Chalcedonum suppurationem & Manichæorum phantasias veritate ecclesiastica subiungunt. Hic intellectus est qui cum illis quos enumeravimus vos etiam a Christo monstrat alienos. Libertas igitur arbitrij & possibilitas est, vel ad vitandū vel vitandū peccati expers cogentis necessitatis qua in suo prope utre habet utram suggerentis partem sequatur, id est, vel ardua asperaque virtutum, vel demersa, & palustria vitiorum. Quæ Iuliani verba & Pelagianorum sensus ut accuratius intelligantur, paululum iustranda & illustranda sunt.

Et primò, possibilitatis verbum apud Pelagianos per vulgatum est, quo non tam potestas passiva, à qua res aliqua possibilis dicitur, cui non repugnat ut fiat; sed activa potius significari solet, per quam causa dicitur posse aliquid facere. Declarat hæc satis ipse Iulianus dum quasi exponens hanc possibilitatem subiicit, hominem esse animal rationale, quod possit ex concessa sibi possibilitate vel servare mandata, vel transgredi. Et infra clarius; voluntas & ante Baptisma in uno quoque delinquit, quæ illo ipso tempore pro peccato potestatem habet recedere a malo.

Apud Aug. lib. de natura & gratia c. 45.

Sic Pelagius: Dicimus cuiusque rei possibilitatem non tam in arbitrio humani potestate, quam in natura necessitate consistere. Ut pure loqui possim, quod loqui possim, meum non est, quod loquor, meum est.

Deinde hæc possibilitas seu potestas liberi arbitrij essentialiter consistit in quadam indifferentia ad plura, quod sæpius in citatis verbis repetitur. Idem Iulianus: Non minore plane stultitia professione, quam profanitate liberum vocas, quod dicit nisi unum velle non posse. Et alibi: Voluntas non pronuntiat ream, quæ aliud velle non potuit. Quam indifferentiam non tantum libertati, sed etiam voluntati, eo ipso quo voluntas est esse talem esse decernunt, voluntas, inquit Iulianus, motus est animi in utroque habentis utrum sinisterior ad pravum decurrat, an dexterior ad celsa conscendat. Quod magis explanat subiiciendo: Nec est profusus voluntas, antequam velle, nec potest velle, antequam potuerit & nolle. Hauserat hanc voluntatis definitionem, et si Pelagiano sensu adulteratam, ex Augustino qui libro de duabus animabus dixerat. Quamquam si liberum non est, hoc est, ita indifferens ut pro solo libitu velle possit & abstinere, nec voluntas, hoc est, volitio, dici potest. Nam de voluntatis motu seu de volitione definienda tractabatur.

Lib. 1. operis imperf. con. Iul. fol. 150. Ibid. fol. 158.

Lib. 1. operis imperf. f. 38.

Aug. lib. de duabus animabus c. 10.

Et quidem in actionibus indifferentibus, ut sunt loqui, videre, ingredi, & similibus, indifferentiam contradictionis, quam vocant, ad agendum & non agendum censebant ad

rationem libertatis sufficere; Pelagius: Quod De natura loquor meum est, id est, propriæ voluntatis, & gratia & quia quod loquor meum est, utrumque facere possim, id est, & loqui, & non loqui: Quia vero quod loqui possim, meum non est, id est, arbitrij mei atque voluntatis, necesse est me semper loqui posse.

Cum verò ad virtutem ac vitium ventum erat, proliis necessarium statuebant indifferentiam contrarietatis, sive quæ est agendum bonum & malum. Hoc etiam in superioribus Iuliani verbis multis modis tangitur. Discretisque verbis non omnes Pelagiani inculcant. Pelagius: Volens Deum rationabiliter creaturam voluntariam bono munere & liberi arbitrij potestate donare, utriusque partis possibilitatem homini inferendo propriam eius fecit esse quod velit, ut boni & mali capax naturaliter utriusque posset, & ad alterutrum voluntatem desisteret. Neque enim aliter spontaneum habere poterat bonum nisi æque etiam malum habere potuisset. Et iterum in eadem Epistola: liberum est unum semper ex duobus (bonum aut malum) agere, cum semper utrumque possimus. Et Iulianus: Claudens unumque disputationis tue laqueis, arbitrium ante Baptisma liberum fuit: facultatem habuit faciendi boni, sicut facultatem habuit faciendi mali.

Hanc porro indifferentiam contrarietatis ad bonum & malum, ut indicat in iisdem verbis Iulianus, tam essentialem esse censebant libertati ut sine illa neque bonum neque malum in moribus vel actibus intelligi posset.

Hinc Pelagius: Nec esset omnino vitæ ulla in bono perseverantis nisi ad malum transire non potuisset. Et paulo inferius: Neque enim aliter spontaneum habere poterat bonum nisi etiam malum habere potuisset. Et infra: Malique facultatem ad hoc tantum dedit ut voluntatem eius ex nostra voluntate faceremus. Hoc est, ut posset verè voluntas dici quæ Dei voluntatem faceremus. Hoc est enim quod mox adjungit: Nec est quo magis rationalis creatura ceteris præferatur nisi quæ cum omnia alia conditionis tantum ac necessitatis bonum habeant, hæc sola habeat etiam voluntatis. Succinit & accuratè Iulianus non modo in verbis quæ excutimus, dum dixit: Per se bonum facere laus virtutis est, posse malum facere, testimonium libertatis, quasi nempe aliter non esset libertas in faciendo bono nisi adesset simul potestas ad oppositum malum. Sed adhuc luculentius infra sese evolvit: Si ergo est ut ratio producit, at-

Epist. ad Democ. fol. 151.

Epist. ad Democ.

Lib. 1. operis imperf. fol. 122.

Iul. fol. 146.

inquit, quod ab initio usque ad finem sine aliquo naturalium coactis voluntatis & ante baptismum in unoquoque delinquit, quæ illo ipso tempore quo peccat, potestatem habet recedere a malo & facere bonum ut conservatio libertatis. Hoc est quod sæpius idem Iulianus cæterique Pelagiani dicunt libertatem comprehendere potestatem peccandi & non peccandi. Nam et si hoc sonare videatur indifferentiam contradictionis, nihil tamen significat aliud quam illam contrarietatem quæ

quam designavimus: quippe per peccare & non peccare intelligunt ut supra dixit Iulianus, servare mandata divina vel transgredi & facere malum & bonum, peccatum & iustitiam, sequi ardua asperaque virtutum vel cernerse & palustria vitiorum. Hinc est enim, quod cum exprobrasset Augustino quod diceret liberam esse voluntatem,

Fol. 143. sed ut malum tantummodo faciat, non autem in hoc esse liberam, ut malum desinat operari; hoc est ut non peccet; mox dilucidius hoc aperiens desinus ergo, inquit, genus hominum per liberum arbitrium, nihil aliud quam peccare, nec aliud posse facere; per quod absolute pronuntias, humanam naturam unum semper cupere, quod malum est, & velle non posse contrarium. Neque minus manifeste aliquanto interius cum dixisset:

Fol. 151. Si ergo responderis, sic fieri post baptismum liberam voluntatem, ut & peccare & non peccare possit, hoc ipso pronuntias liberam non fuisse, cum utrumque non poterat: continuo exponens quid intelligat per non peccare, subiicit quasi contrarium Augustino: Facultatem habuit faciendi boni, sicut facultatem habuit faciendi mali.

Eodem plane modo Pelagius multis annis ante Iulianum ex vi libertatis hoc collegerat: quia non peccare nostrum est, hoc est, ut paulo ante exposuerat nostri arbitrij & voluntatis, possimus peccare & non peccare. Et ut intelligeremus per hæc duo, quæ contradictoria videri possunt, non nisi contraria intelligi, exprimit alibi clarius: Quod bene vel agimus vel loquimur vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere in malum possimus. Nec mirum sane, qui enim deliberata voluntate non peccat, maxime inter vitium præceptumque constitutus, (prout ille confictus de libertate cum Pelagianis intelligitur) quid eum, nisi rectè agere iudicaverimus?

Ex hoc ergo fonte proficitur, quod cum Divus Augustinus in libris de duabus animabus istam primæ peccati, quale primi hominis fuit, definitionem protulisset: Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod iustitia vetat & inde liberum est abstinere, avidissime Iulianus eam contra peccatum originale arripuit: O lucens, inquit, aurum in stercore! Quid verius, quid plenius dici à quoquam vel orthodoxo potuisset? nimirum quod inde sequi videbatur non tantum primum, sed omnino peccatum esse debere liberum ad contraria. Voluntas enim, inquit, est motus animi in iure suo habentis, utram finitior ad prava decurrat an dexterior ad celsa contendat. Et interius: Hæc igitur voluntas qua alternatur, originem possibilitatis in libero accepit arbitrio, ipse vero operis existentiam à se suscipit: Nec est prius voluntas antequam velit, nec potest velle antequam potuerit & nolle. Nec utrumque habet in parte peccati, id est, velle & nolle antequam usum rationis adipiscatur, quibus collectis apparet te verissime designasse peccatum esse voluntas retinendi vel adipiscendi. (ita legendum loco amittendi)

A quod iustitia vetat & inde liberum est abstinere. Quibus verbis luce meridiana clarius exprimit, libertatem in moribus humanis utramque contrarietatis partem amplecti, & hoc sensu à peccatis liberum esse abstinere, quia non ei necessitas imponitur partis alterius, sed dum peccat voluntate mala bonam voluntatem potest suscipere. Imo ne quidem voluntatem esse posse. live volitionem, nisi adsit illa potestas oppositi boni & mali.

Ex istdem initio citatis Iuliani verbis vides, istam indifferentiam contrarietatis ita ab ipsis fuisse prædicatam, ut etiam ipsam mali perpetrandi potestatem utilem atque bonam esse constituerent, nempe quia, inquit, testimonium est libertatis, in bono scilicet, adeoque ex ea digniorem hominem fieri. Auci Pelagium ficillimum suæ sententiæ interpretem: Quod cum ita sit hoc quod ipsum quod etiam malum facere possumus, bonum est, bonum inquam, quia boni partem meliorem facit. Facit enim ipsam voluntariam sui iuris non necessitate deynam, sed iudicio liberam. Audin præcipientem discipulo præceptorem? Ejus est & illud: si diligenter retrahes & ad subriorem intellectum cogas animum, hinc (scilicet hæc indifferenti possibilitate) tibi melior status hominis ac superior apparebit, unde parabitur inferior.

Huc respexit ille limpidissimus Pelagianismi fons, qui dixit: Natura qua potest peccare, sicut & non peccare, si semper vinceret illi utriusque nature præmenda erat, qua ideo non peccat, quia impassibilis est, (hoc est Deo) non enim magnum videretur non peccare, quia non potest. Magnus autem si cum posset peccare non peccaret. Vides diabolicam illam superbiam hic emicare, quali vero Angeli qui steterunt, quia cadere live peccare potuerunt Deo idcirco præferantur.

Huic igitur libertati ad bonum & malum, nihil perinde repugnare statuebant quam necessitatem. Hinc namque est, quod ejus essentiam Iulianus in possibilitate utriusque partis collocat, quam experientia cogentis necessitatis nuncupat, quod eam fato, Chaldeorum suppuratione & Manicheorum phantasijs, qui malum naturaliter fieri non libera voluntate somniabant, superiorem esse gloriatur. Hinc est quod vocat eam propulsatorem necessitatum, quod neminem velit ab intentione propria necessitate revocari. Quod absurdissime putet exclusam libertate boni vel mali cuiquam necessitatem incambere: Quod Augustino exprobrat acerbissime, liberum ab eo arbitrium, ante mali, postea boni necessitate subverti. Hinc est quod omnem arbitrij aprivitatem ad unam partem live boni live mali exhorret, tanquam isti utriusque partis naturali possibilitati, & libertatis quasi æquilibrio ex diametro repugnantem. Possibilitas, inquit, est ad hoc solum excubans ne homo vel in peccatum à quoquam impellatur vel à peccato abstrahatur voluntate caprina, quam non posse capi, si dedit ipsa noluerit testatur fortitudo.

E

Et iterum

Lib. de nat. & gratia c. 49.

Degratia Christi. c. 4.

Lib. de duabus animabus. c. 11.

Iul. lib. 1. opera imperf. fol. 37.

Ibid. f. 38.

Epistola ad Damas.

Antor 99. Talam. 9. 109.

Lib. 1. operum imperf. fol. 120.

Fol. 140.

Fol. 153.

Fol. 123.

Et iterum alibi: *Ut enim ipsa verba iungamus* ^A quod liberatur captivum est, quod captivum est, liberum non est, quod liberum est, captivum non est. Ecce quam capitalem inimicitiam inter libertatem arbitrii & captivitatem in bono, aut in malo esse docet. Et insultans propter illam contradictionem manifestam Augustino, duo ipsa que iungit, ait, liberum & non liberum est, id est, liberum & captivum, illi quidem rei de qua agitur (libero arbitrio) convenire non possunt. Tibi vero stultitiam singularem, impudentiam novam, impietatem veterem (Manicheorum significationem vult) adesse testantur. De qua necessitate vide plura ubi de peccati definitione tractavi.

Epist. ad Demetr.

Hanc autem necessitatem subinde coactionem vocat. Non enim tam intelligit coactionem proprie dictam, quæ fit renitente voluntate, quam illam ad unam partem additionem, sive captivitatem, qua liberum arbitrium non nisi bonum, vel non nisi malum velle posse diceretur; sive voluntate sua reniteretur, sive non. Nam Pelagius: *Quem tantum, inquit, iustitie executorem Dominus voluntarium esse voluit non coactum*; Et ideo reliquit in manu consilii sui. Et ne quis hæretet quid coactio sibi in voluntate vellet, facem ipse prætulit: *Providendum est ne ideo non vere bonum factum hominem putes, quia is facere malum potest, nec ipsa natura violentia adstringatur ad immutabilis boni necessitatem*. Vbi omnia confundens & naturam, & violentiam, & alstrictionem, & necessitatem, & immutabilitatem actionis bonæ, satis superque docet hoc se vocare coactionem, quæ ad unam sive boni sive mali partem affigit, ita ut ad contrarium, ut ipse latius adducit, transire non possit. Cui consentit in eadem intelligentia Iulianus. Nam quodam loco: *Vos, inquit, dicitis Catholicam hanc fidem esse, ut liberum con-* ^B

Lib. 2. operis imperf. cont. Ant. fol. 215.

stratur arbitrium, sed per quod homo malum facere cogatur, & bonum velle non possit. Vbi bonum velle non posse, est idem quod cogi malum facere. Quod alibi sepe vocat necessitatem mali: alibi, in peccatum carnis sua necessitate cogi. Alibi permittet omnia, coactionem, necessitatem, naturam, & unum tantum posse: *Si, ait, libertas arbitrii primo est eversa peccato, & in omni deinceps hominum genere, manca adeo remansit, ut non sit ei possibile nisi tantummodo malum facere, non hoc habeat in facultate electionem partem alterius, id est recedere a malo & facere bonum, sed iniquitatis necessitate depresso appetentia criminum parere compellatur: Si facta sunt naturalia qua fuerant voluntaria. Et quodam loco exponens id quod reprehenderit, voluntatem sic esse liberam, ut vel malum tantummodo velle cogeretur: Si, inquit, responde-* ^C *ri, sic fieri post baptismam liberam voluntatem ut peccare & non peccare possit, hoc ipso pronuntiationibus liberam arbitrium non fuisse, cum utrumque non poterat, pro ipse habens cogi & utrumque non posse. Itaque male vocari coactionem ad bonum, quando malum velle non potest. Declarat idem Augustinus, quia qui cogitur, non vult, & quid absurdum quam ut dicatur nolens velle quod bonum est? Unde ipse Iulianus interpretis sui factus coactionem necessitatemque coniunxit, cum dixit: esse possibilitatem illam experientem cogentis necessitatis, utpote, qua in suo iure habet, utram suggerentia partem sequatur. In hoc enim libertatem illam arbitrii essentialiter collocarunt unanimiter Pelagiani, quod homo habeat, ut ipsi loqui subinde solent, ut suo iure, in suaque potestate, utramlibet partem secui, & nemine in alteram impellente necessitatis alicujus impulsu, maneat voluntaria, sui iuris, non necessitate devincta, sed iudicio libera electio boni aut mali.*

Lib. 1. fol. 153. & 154.

Lib. 1. ad Bonif. c. 2. Lib. 2. fol. 30.

Lib. 1. operis imperf. fol. 151.

152.

Loco supra citato.

In libertate arbitrii imago Dei, ideo inamissibilis. Quædam de naturali possibilitate boni.

CAPUT SECVNDVM.

Epist. ad Demetr.

NEQVE vero mirum cuiquam videatur Pelagianos ita de arbitrii libertate decernere; in hac enim indifferentia ad eligendum bonum aut malum imaginis illius rationem ad quam homo conditus est, & humanæ conditionis decus supra cætera animantia constitutum putant. Pelagius non obscure præfert: *In hoc gemini iuneris discrimine, in hac utriusque libertate, rationalis anime decus positum est. Hinc, inquam, totus nature honor consistit, hinc dignitas, hinc denique optime quique laudem merentur, hinc premium. Nec aliud sane voluit Iulianus, cum ad asstruendam illam boni malique libertatem quasi rationem ex ipsa hominis*

^A conditione petens, addidit: *Factum est enim animal rationale mortale, capax, virtutis & vitii. Sed clarius longe alibi: Secundum (gratiæ munus) quod ut viventibus sensu ut sentientibus ratione præstatum, que impressa est anima, ut conditoris imago diceretur. Ad cuius aque respici dignitatem arbitrii concessa libertas.*

Fol. lib. 1. operis imperf. fol. 118.

Fol. 138.

Cum igitur sui conditoris imaginem nullo conatu sive hominis ipsius sive dæmonis deleri ex homine posse cum Catholicis faterentur, ex hoc fonte fluxit quod istam iam descriptam hominis conditi libertatem seu naturalem possibilitatem boni quam acceperat nullo peccato amitti posse, sed sub quibuscumque tandem delictis delictorumque consuetu-

consuetudinibus integram perseverare con-
tenderent. Audite hoc identidem inculcan-
tem Iulianum : Nos dicimus liberum arbitrium
in omnibus esse naturaliter, nec Ada peccato perire
potuisse. Quod scripturarum omnium auctoritate fir-
matur. Quæ erat omnium Pelagianorum in-
vidiosissimis vocibus frequentata cantilena.
Vnde gravissimè Augustino & Ecclesiæ Ca-
tholicæ tanquam Manichæorum tinctis fu-
ligine exprobrabant, quod liberum arbitrium
præmi hominis peccato perijisse confirma-
rent. Vt eodem libro : Dicunt illi Manichæi,
quibus modo non communicamus, id est toti illi cum
quibus dissentimus, quia primum hominis peccato, id
est, Adæ, liberum arbitrium perierit. Et petulantius
alibi : Non parum hic innotati sumus, ut
ostenderemus, certissimè esse quod dixeram, quia
negarent liberum arbitrium homines, qui vestro sus-
sensu sermone deterriti, & in verum exitum vanâ
formidine traderentur, itaque esse præcipuum arbi-
trij liberi negatorem. Quo opprobrio non idcirco
Catholicam Ecclesiam ejusque defenso-
rem strenuissimum Augustinum aspergebant,
quod dicerent putarentve, facultatem illam
quæ liberum arbitrium nuncupatur ex hu-
mana natura peccato perijisse, sed quod
possibilitatem illam naturalem boni, seu
illam indifferentiam ac libertatem ad bo-
num ac malum, quam ei Pelagiani ut vi-
dimus essentialem esse statuebant, sublata
crederent ac docerent. Contra istam Ca-
tholicorum opinionem clamabat Iulianus,
Deum iustum, sive ante peccatum Adæ, sive
post, ad bonum opus liberum hominem condi-
disse; & ne quid scrupuli subesset quid sibi
vellet illa libertas conditionis, adjicit: Et
esse in uniuscujusque potestate recedere à malo ac stu-
dijs splendere virtutis. Et iterum alibi: Libe-
rum autem arbitrium & post peccata tam plenum
est quam fuit ante peccata. Multò fortius & cla-
rius: Nos dicimus peccato hominis non natura sta-
tum mutari, quasi aliquid in ipsa liberi arbi-
trij natura internique ac naturalibus doti-
bus mutaretur, sed meriti qualitatem, nempe
ut fiat ex iusto injustum, & ut naturalem
illam boni malique possibilitatem atque in-
differentiam salvam illæsamque esse intelli-
geremus, seipsum exponit: id est, & in pec-
cante hanc esse liberi arbitrij naturam, per quam po-
test a peccato desinere (recte vivendo) qua sicut
in eo ut possit à iustitia deviare. Hinc est quod
vociferabatur nullum malum quo arbitrium
esset vitiatum, homini esse congenitum. Hinc
inculcabat non aliter redâi posse libertatem
arbitrij si peccato fuisset læsum, nisi reddita
illa possibilitate ad bonum, quæ est ad ma-
lum. Si, inquit, Adam præter voluntatis opus,
ipsius natura instituta subverterat, per Christi gra-
tiam liberum baptizatis esse reddendum arbitrium
ut per correctionem nature expulsa lege peccati tam
possibile confiteremur esse mortalibus nuere splendore
virtutum, quam sordibus horrere vitiorum. Quæ
verba magna ex parte ex magistro Pelagio
mutuatus est Iulianus. Tradidit enim Pe-

lagius hanc doctrinam tanquam dogmati
universo præcipuam & capitalem: Habemus,
inquietabat, possibilitatem utriusque partis à Deo
instam, velut quandam ut ita dicam radicem fru-
ctiferam atque fecundam, quæ ex voluntate homi-
nis, (solo scilicet nutu ejus) diver(a)gnaat &
pariat, & quæ possit ad proprium cultoris arbitrium
vel nuere flore virtutum, vel sentibus horrere vi-
tiorum. Quare ut omnem Christianæ gratiæ
necessitatem funditus tolleret, illam natura-
lem bene vivendi sive non peccandi possibi-
litatem quæ homini in sua conditione per-
inde ut delinqueret concessa fuerat, aut rri
peccato nullo modo potuisse commensus est:
Dicimus, inquit, cuiusque rei possibilitatem non
tam in arbitrij humani potestate, quam in natura
necessitate consistere. Quam sententiam cum
naturalium sensuum visus auditusque exem-
plo probavisset, simili ergo modo ait, de non
peccandi; hoc est bene vivendi possibilitate in-
telligendum est: quod non peccare nostrum sit, posse
vero non peccare non nostrum. Quia vcto posse non
peccare nostrum non est, etsi voluerimus non posse
non peccare, non possumus non posse non peccare.
Hoc est ut planius exprimit Augustinus, seu
velimus seu nolimus possumus non peccare. Quia, ad-
dit Pelagius, nulla admodum voluntas potest, quod
inseparabiliter iustum probatur esse natura. En-
sensum Pelagij dilucidis verbis expressum:
quod illa naturalis non peccandi possibilitas,
sive illa possibilitas bene vivendi per liberum
arbitrium, quam sicut & male vivendi ho-
mini Deus in ortu suo contulerat, nulla adi-
mi posset voluntate, quia inseparabiliter hu-
manæ nature cohereret. Quam suam sen-
tentiam ut planissime caperemus alijs verbis
in opere suo postremo quod ad Pontificem
Innocentium de libero arbitrio quatuor li-
bris comprehensum suæ purgationis ergo de-
stinaverat, luculentè consignavit; Liberum,
mibi est, nec voluntatem bonam habere, nec
actionem, nullo autem modo possum non habere
possibilitatem boni. Inest mihi etiam si noluerò,
nec otium sus aliquando in hoc natura recipit.
Vides hanc possibilitatem bonæ voluntatis
& actionis naturalem, ideoque inseparabi-
lem statui. Neque mirum profecto. Nam hoc
est quod Pelagium supra dixisse diximus:
Quod volens Deus rationabilem creaturam volun-
tarij boni munere & liberi arbitrij potestate
donare, utriusque partis possibilitatem homini inse-
rendo, proprium enim fecit esse quod velit, ut boni
& mali capax naturaliter utrumque posset. Et
quod utrumque nos posse voluit operum creator,
Et unum liberum est, cum semper utrumque possumus.
Si enim naturaliter utrumque possumus,
certe naturalis erit possibilitas boni, natu-
ralis erit possibilitas bonæ voluntatis atque
actionis; naturalis erit possibilitas non pec-
candi, qua nihil aliud quam bene agendi
possibilitatem, seu bonæ voluntatis atque
actionis significari, & jam supra monstra-
vimus, & hoc ipso quem versamus loco Pe-
lagius suggerit. Quod enim bonam volun-
tatem

Lib. 1. ad Bonif. c. 15.

i. 2.

Lib. 1. operis imperf. cont. Jul. f. 164.

Lib. 2. operis imperf. cont. Jul. f. 215.

Lib. 1. f. 131.

Ibid. f. 141.

Lib. 1. Oper. imperf. cont. Jul. fol. 166.

Lib. 2. fol. 292.

Pelag. lib. 1. de lib. arbit. apud Aug. lib. de grat. Christi. 18.

Lib. de natura & grat. c. 45.

Ibid. c. 48.

Ibid. c. 49.

Ibid. c. 50.

Lib. de grat. Christi. 4.

Epist. ad Demetr.

Infra ibid.

tatem atque actionem nominaverat, mox eodem loco non peccandi possibilitatem, dicit: *Cum dicimus hominem esse sine peccato, confessione possibilitatis acceptæ, laudamus Deum qui nobis hoc posse largitus est.* Ex quibus omnibus manifestum esse arbitror, quanto conatu Pelagiani naturalem illam boni malique capacitatem ac possibilitatem sive indifferentiam ad bonum ac malum, in qua liberum arbitrium conditum fuerat, stabilire etiam post hominis lapsum, tuerique niterentur: ut si illam internam liberæ facultatis integritatem illam perditam defendi posset salus hominis non minus post peccatum quam ante à flexu voluntatis humanæ & volendi fonte, ut Prosper loquitur, suspenderetur. Hoc est enim quod Pelagius velut errorem impogit Augustino, quasi docuisset: *Sic hominem saluum, ut de iustitia quidem posset in peccatum ire & de peccato ad iustitiam (eadem illâ libertate) redire non posset.* Hoc est quod dici volebant negantisque vehementer arguebant: Ex vi liberi arbitrij, tam possibile esse mortalibus nitere splendore virtutum quam soribus horrere vitiorum. Hoc est quod uno ore omnes consonabant: *Liberum arbitrium & post peccata tam plenum est quam fuit ante peccata.* Huc omnes illas scripturas magno studio congregabant, quæ possibilitatis illius naturalis sive libertatis flexum ad bonum exigebant, & flexumque arguebant: *Aur facite arborem bonam & fructum eius bonum, aut facite arborem malam & fructum eius malum.* Et iterum: *Si mihi non vultis credere, operibus credite.* Et: *Quoties volui congregare filios tuos sicut gallina pullos suos sub alas, & nolui.* Et: *Si volueritis & audieritis me, quæ bona sunt terra comedetis; si nolueritis & non audieritis, gladius vos comedet.* Et: *Deus ab initio constituit hominem & reli-*

^Aquit enim in manu consilij sui. Per quas & similes Scripturas illam boni possibilitatem, quæ conveniebatur, vel integram perstitisse colligebant, vel stolidè ab exhortante, jubenteque conveniri. Ecce, inquit Pelagius, ubi velle videmus & nolle eligere & resistere, ubi non vis natura, hoc est determinatio aliqua quasi naturalis ad alteram sive boni sive mali partem ad quam arbitrium est indifferens, sed libertas intelligitur voluntatis. Neque vero hæc solum de causa inamissibilem illam boni malique potestatem attruebant, quod eam ad primigeniam naturam humanam dignitatem, qua natura rationalis est, spectare crederent, sed etiam quod aliquò nulla esse possent vel bona vel mala merita; neque iustitiæ divinæ æquitatem defendi posse judicarent: Hinc, inquit Pelagius, *etiam quique laudem merentur, hinc præmium. Nec esset omnino virtus ulla in bono perseverantis, si is ad malum transire non potuisset.* Et quod superius allegavimus ex Iuliano: *Tota ergo divini plenitudo iudicij tam unctum habet negotium cum hac libertate hominum, videlicet cum ista indifferentia contrarietatis ad bonum & malum, ut harum qui unam agnoverit, ambas noverit. Sic igitur & libertas humani custodiatur arbitrij, videlicet ad bonum & malum, quemadmodum divina æquitas custodit. Unde fit ut harum unam qui violaverit, ambas violet &c.* Hinc omnem præcepti æquitatem tolli penitus credebant, omnem auferri exhortationis instantiam, nisi esset in homine talis arbitrij indifferentia ad bonum & malum. Qua de re alibi plura dicturi sumus, quando causas propalabimus, cur Dei gratiam, quæ liberat arbitrium nostrum & facit nos operari bonum, tanto horrore averfarentur.

De viribus liberi arbitrij quibus omnes motus animi bonos ac malos compesceret suo nutu, & moderaretur.

CAPVT TERTIVM.

IAM de viribus concreatæ libertatis videamus. Quæ quoniam, ut supra vidimus, eadem est in omnibus hominibus sive stantibus sive lapsis in sensu Pelagianorum, quidquid de unis dictum fuerit, idem omnino de alteris intelligendum est. Nullum enim in ijs quæ hominis naturam atque imaginem Dei naturalem spectant discrimen agnoscunt. Sentiebant ergo Pelagiani uno omnes consensu, tantas esse vires in hac naturali libertate, bonique ac mali possibilitate constitutas, ut quæcunque tandem à rebus sive extrinsecus irruentibus, sive intrinsecus se commoventibus vel cogitationes phantasique

^Amoverentur vel animi desideria motusque cie-
rentur, quidquid tandem sive homines sive Angeli sive Dæmones, adeoque Spiritus ipse Sanctus suaderet atque suggereret, quicumque vel pietatis vel iniquitatis motus inciderent, quibuscunque passionum bonarum anris animus propelleretur vel malorum fluctibus procellisque turbaretur, nihil de suo imperij principatu domina illa libertas amitteret; sed plenissima discernendi potestate penes vim rationis ac voluntatis permanente, sola fieret ad malum bonumque suasio ac provocatio, nutus verò probandi vel improbandi, utendi & repellendi, in illa naturalis indifferentiæ libertate ac

tate ac naturali possibilitate peristeret. Hanc esse mentem eorum de primi hominis, imo etiam de lapsorum hominum libertate plenissime & Augustinus & eorum ipsorum scripta testantur. Et quidem quanta liberrimi illius naturae potestas fuerit supra omnes animi motus atque passiones quae ad terrena provocarent, audite fidelissimum doctrinae Pelagianae testem Augustinum: *Tantum dicunt valentem (humanam naturam) ut suis viribus in origine sua creationis acceptis, possit per liberum arbitrium nihil ulterius adiuvante illius gratia quae creavit, domare & extingueret omnes cupiditates tentationesque superare.* Nec dissidentur sane huius testimonij veritatem Pelagiani: *Sufficit, inquit Iulianus, homo ingenuus sibi moribus dare leges.* Et paulo ante de ipso & Pelagianis omnibus Augustinus: *Ideo homines acutissimi, non modicum, non genus, sed excessum voluptatis (hoc est concupiscentiae) arguitis & exprobandum concessis obsecras: quia enim nostis, ut dicitur intra concessus fines animi potestate posse retineri.* Cui consonat quod praecaciter eidem Augustino insultado dicit Iulianus *cum mereri, tantum esse libidinis vires, ut eam ratio regere ac frenare non possit, significans huiusmodi impulsus quantumlibet violentos naturalis illius possibilitatis nutu humanaeque libertate rationis posse frenari.* Vnde alibi Augustinus: *Non viribus nostrae voluntatis, ut putas dicit (concupiscentiae) obstitimus nisi divinitus adiuvetur.* Neque vires istas libertatis in solis dumtaxat nudisque animi motibus coercendis, nutuque suo superandis sufficere arbitrantur: etiam in gravissimis corporis doloribus perferendis, dummodo illa nollet cedere, aut sese dedere vincendisque praedicabant: *Possibilis, ait Iulianus, est ad hoc solum excubans ne homo vel in peccatum a quoquam impellatur vel a peccato abstrahatur voluntate captiva, quam non posse capi si dedit ipsa voluerit testatur fortitudo, cuius laetitia in contemptu dolorum & per Gentiles & per Christianos assidue claruerunt.* Ex quibus satiatissime constat nullos sive dolores sive passiones animi, quae corporum dolores solent eruciatusque comitari, posse, autoribus Pelagianis imperium illius naturalis possibilitatis infringere, aut ad alteram partem, quasi captiva voluntate rapere aut inclinare. Quod non minus exerte Pela-

gius inculcat: *Duo sunt ex omnibus vitiis quae maxime homines decipiunt, gula, scilicet, & libidinis, quae deponere codificius est, quo eis uti dulcius. Et tamen haec vicia tam molesta, tamque delectatione sui periculosa, ita a multis calcari vidimus, ut tota aetate virgines manserint in summa abstinentia.* Et ut vires illius ingenitae possibilitatis agnosceremus, *Da, inquit, tantam in ceteris magnitudinem animi, & vide quid non possis efficere. Sed nos, pro pudor! quadam delectatione peccati cum in quibusdam ostendimus quandam vim naturam, in alijs omnino torpescimus.* Et clarius paulo superius contra querelas difficultatum: *O profanam temeritatem duplici ignorantia accusamus Deum scientia ut videatur nescire quod fecit, nescire quod insit, quasi oblitus fragilitatis naturae, cuius autor ipse est, impulerit homini mandata quae ferre non possit.* Et ut nihil dubitationis de naturalis illius possibilitatis facultate remaneret: *Nemo magis novit mensuram virtutum nostrarum quam qui ipsas vires nobis dedit. Nec quisquam melius, quantum possumus, intelligit, quam qui ipsam virtutem, qua possit donavit, largiendo videlicet tantae potestatis naturam ac libertatem.*

Ceterum quid de potestate libertatis in passionibus quae ad terrena incitant frenandis asserbant, idem omnino fieri intelligebant in ijs quae nos ad bona & caelestia capienda provocabant. Eandem enim omnino in omnibus coercendis animi naturalem possibilitatem esse statuebant, nam hinc est quod Pelagianorum omnium vox erat: *Hominem opus Dei defendimus, nec ex illius potentia vel in malum vel in bonum invitum aliquem cogi.* Et iterum illa omnium clarissima, quam iam reddidimus apud Iulianum: *Possibilis est ad hoc solum excubans ne homo vel in peccatum a quoquam impellatur (nempe per concupiscentiam) vel a peccato abstrahatur (per ullos immisos bonos animi motus) voluntate captiva: quam non posse capi, si dedit ipsa voluerit testatur fortitudo.* Quid evidentius dici potest de illa possibilitate in utramque partem supra omnes sive bonos sive malos animi motus qui ad allicendum extorquendumve voluntatis nutum favent aut blandiuntur? Sic enim trahi in alteram partem ut quasi in illam captivata voluntas inclinetur, fieri non posse discretissime confitetur.

Indeliberatos animi Motus bonos ac malos salva manente libertate admittunt Pelagiani.

CAPVT QVARTVM.

NAM huiusmodi etiam bonos motus ac desideria in animu incidere posse, nulla erat omnino apud Pelagianos disceptatio. Hinc est enim quod Iulianus admittit amorem boni quem homo sine libertatis possibilitate concepit, etiam a Spiritu Sancti inspiratione magis inflammari:

Ad eam, inquit, magnitudinem atque pulchritudinem studijs procedit ac meritis, ut generosum eius ignem gratia Spiritus Sancti accipiat ventitare. Hoc est ut Beda exponit, sicut lucentem ignem ventus spirando juvat ut amplius ardeat, & magis magisque flammescat. Sed ne quis suspicaretur aliquid per hoc naturali isti animi

Epist. 95. initio

Lib. contra Iul. c. ult.

Lib. 5. cont. Iul. c. 16.

Lib. 3. cont. Iul. c. ult.

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 105.

Ibid. f. 121.

Epist. ad Demetriad.

Ibid. infra

Ibid.

Ibid. supra

Lib. 1. ad Bonif. c. 18.

Lib. 1. operis imperf.

col. 1. 101

col. 1. 103

Iul. lib. quem scripsit de amoris apud Be. cum id canitica.

possibilitati ac libertati in utrumque detrahi, ibidem præmonet amorem nostrum ad solius animi moveri arbitrium, & in actibus suis habere iucunditatem ut perturbationis in minem, ita etiam libertate gaudentem. Hoc est, Beda quoque interprete, in arbitrio animi nostri sitam, cui se amari, vel quantum subderit. Illos enim boni malique titillationis ac motus breves impetus, vocabat Iulianus, post quos deliberato animi appetitu surgente virtutis, vitijque litera electio, emicaret. Auci Iulianum hoc dilerte tradentem: *Cum vero deest facultas per quam in proximos via secreta voluptatis exumpat, in ipsa tamen voluntate que aliquid vel boni vel mali, non impetu brevi sed cogitatione, appetitumque paraverit, vel benignitatis est ratio impleta vel malignitatis. Vbi impetus illos breves ineliberatorum motuum deliberata cogitationi atque appetitui opponit.*

Lib. 1. oper. imperf. fol. 119. & 120.

Lib. 1. oper. imperf. fol. 38.

Ibid. fo. 100

Fol. 102.

cap. 11. lib. 1.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

A adjutorijs fabricetur. quæ fuerat distincta libertas, ut aliquando ea exclusa, vel boni vel mali cuiuspiam necessitas credatur incumbere, verum ut arbitrio omne adjutorium cooperetur. Vult enim nullos gratia, quam Augustinus prædicabat, motus sic incidere in arbitrij libertatem ut ea quasi ante non esset suscitata fabricaretur, sed ita ut arbitrij libertas in suo vigore in petioque permanens, per eam provocata, si uti vellet cooperante prævaricari, non necessitate aliqua in alteram partem flucteretur. Quam doctrinam & exprimiendi modum hauserant ab Origene qui accuratissime hœrenativæ libertatis imperium eodem profusum modo supra omnes animi incidentes motus, velut boni malique occasiones exponit. Nam cum late deduxisset, quosdam in humana natura inlitos esse libidinis, tristitiæ, cupiditatis, iræ, motus, ad inimica virtute docet eos promoveri ac dilatari, nobis hominibus occasiones & initia præbentibus peccatorum. Quibus animi motibus ad bonum malumve nos concitantibus nutu rationis dicit nos adversari atque eos ad bona vel mala gubernari. Et omnium clarissime sub finem capituli secundi libri primi: *Nihil aliud prævidum est acciderenobis nisi nisi commotionem solam & incitantem provocans nos ad bona vel mala. Possibile autem nobis est, cum in aliquo virtus nos exerit ad malum incitare, abhære a nobis pravæ suggestiones, & resistere suasionibus, & nihil proterius culpabiliter gerere. Et rursum: Possibile est ut cum nos divina virtus ad meliora provocaverit, non sequamur, libertate arbitrij potestate in utraque nobis servata. Quo verisimile est respexisse Pelagium quando locum illum Apostoli, *caro concupiscit adversus spiritum*, interpretatur, carnalis consuetudo adversus spirituale desiderium. Quæ quidem eo consilio ex Origene adduximus ut ex conformitate doctrinæ pirasium ac verborum eluceret, quo pacto juxta Pelagianos arbitrium non minus bonis quam malis motibus in animo suscitatis nativæ libertatis imperio dominaretur, atque resisteret. Quod sane principijs Pelagianis de animi quibus, umque passionibus ad amissum respondet. Nam sicut cibus & potus ceteraque res externæ omnes, de se se indifferentes arbitrij libertati subjacent ut ijs naturali sua potestate atque nutu modum tenendo utatur, vel excedendo abutatur, ita profusum internos animi motus ejusdem imperio substratos manere decernebant. Quo profecto non raro aluisse Iulianum facile est scripta ejus volenti animadvertere, contra quem Augustinus: *Ve quod eam comparatibus vino & cibo & aliquid nobis dicere videmur, quia dicimus, nec vinum ebrietatis, nec cibum condemat crapula, nec concupiscentiam infamat obscenitas: videlicet quia ibidem Iulianus solum in omnibus illis excessum, qui voluntate fieret, in culpa esse dicebat.**

Lib. 3. Pe. riarcho. c. 2.

Lib. 2. Pe. riarcho. c. 1. late.

Idem lib. 1. cap. 2.

Ibid.

Lib. 4. cont. Enl. c. 14.

Idem

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

lib. 1. cap. 11.

Idem uberius ex Principijs Pelagianorum declaratur de motibus bonis.

CAPVT QVINTVM.

DENIQUE quid causæ excogitari possit cur Pelagiani potius motus animi ad bonum incitantes quàm ad malum exhorrescerent, plane non video an forte quod illa naturalis libertas in discrimen vocaretur? At illa in malis victrix & illasa persistebat. An quod naturalis illa boni possibilitas læderetur? At illa potius occasione bonorum motuum adjuncta & provocata expeditius vires explicabit ingenitas. An quod ita divina gratia adiutorium bonis operibus interponerent? Qui ita censet, nondum usque ad fundum Pelagianorum principia penetravit. Pelagiani namque Philosophis non ab similes hominem naturaliter bonum conditum statuebant, qui sicuti natura possibilitate & viribus poterat indifferenter bonas actiones facere non minus ac malas, ita desideria ac motus, qui ad utramque partem eierentur ut ijs concitatus animus vel virtutem coleret, vel se blanditijs carnalibus dederet, itidem profusus naturales esse natura que consentaneos arbitrabantur: quorum ista ex ea parte qua brutis sociamur, illa ex ea qua Deo atque Angelis jungimur veluti ex suo quæque fonte scaturizat. Hac enim sunt illa decantata virtutum semina, quæ omnes Semi-Pelagiani animo naturaliter inhita fuisse tradebant. Est enim (ait Pelagius) in animis nostris naturalis quedam ut ita dixerim sanctitas, qua velut in arte animi presens, exoritur mali bonique iudicium, & ut honestis, rectisque utitur, sicut, ita sinistra opera condemnat. Quæ de seminibus illis virtutum naturalibus, naturalique sanctitate doctrina omnibus Pelagianis communis fuit, ut infra videbimus, tamquam dogmatibus novis firmandis aptissima. Hac tamen semina docebant vocatione aliqua externa vel interna suscitari & provocari, ut ex naturali illa possibilitate opus bonum sequeretur. Atque ita vocatio quidem & provocatio erat gratuita sed ipsa boni cupiditates ac desideria ex bono natura fundo prolificentia, sicut ipse voluntatis nutus, quo probaret ea vel improbaret, nature ipsius erat & naturalis arbitrij fetus. Neque enim ulla sinebat rerum ratio, ut sensitivus appetitus solo aspectu visibilibus provocatus illecebris incongenitos sibi impetus ex rerum cognatarum titillatione emicaret, & illa nobilior animalis pars, naturalis institutionis beneficio, ut aiebant ad omnem a quietate propensa atque iustitiam, ita esset sive sterilis sive maledicta, ut lege culta, minarum terrorumque commotionibus agitata, promissionum rore perlusa, nubibus Apostolica prædicationis compluta, rerum denique pulcherrimarum luce perstructa & calore fota, non vicissim posset per luculenta illa naturalium virtutum semina in

aliquid huiusmodi exile germen naturalis illius sanctitatis erumpere. Quis enim non videt longe sublimioris esse potestatis argumentum plena voluntate iudicioque in ipsum virtutis apicem involare, quam indeliberata, imperfectaque quadam voluntatis motitatione, & quasi suspitio, quemadmodum voluntatis inefficaciam, ita natura bonitatem, propensionem, sanctitatemque testari? Quod enim sive consuetudine sive naturali institutione propensus est animus, eod etiam vel sola cogitatione perstrictus nescio qua vi magnetica velut ad polum suum delectabili quodam nutu vergit, suasionibus vero & promissis accensus magno impetu rapitur, nisi irano arbitrij violentiore reprimatur.

Quod quidem quemadmodum rerum probat experientia & naturalis ratiocinationis consequentia, non tamquam abstractum erat, sed velut in promptu positum certissimumque intuetur, ita celerissima illa ingenia tanquam principijs doctrinæ suæ quam maxime consentaneum vidisse non est dubium, imo monumentis litterarum suarum sæpius insinuasse, quia ex professo nunquam in disputationem venerant, adeoque expressisse satis dilucide deprehenduntur. Quid enim aliud vult inicare Iulianus quando in gentilium excusationem clamat; ut magis rei videantur qui fuerint præcepta transgressi, quam qui sine legis admonitu actionis ingenita dissimulatione deliquerint, nisi quod affectus quidam naturalis honestatis ingenti sunt, quos gentiles contenendo deliquerint. Continuo namque quasi se exponendo subjungit: ut quibus lex data non est, intelligantur non esse præcepta transgressi, rei autem convinctantur, quoniam negligentes rationem quam proprii in unoquoque protestantur affectus vel humane societatis vel pudoris iura temeraverint? Quid aliud convenientius ab ipso Pelagio significatum iudicabimus, quando dixit: Caro concupiscit adversus spiritum, hoc est, carnalis consuetudo adversus spirituale desiderium. Quamvis vero duplex in nobis est desiderium vel voluntas non perficimus quæcumque volumus uno adstante in nobis & alio desistente. Quid denique apertius hac de re intelligentibus dixeris, quam quod Pelagius quodam loco dixit: Operatur in nobis (Deus) velle quod bonum est, velle quod sanctum est, dum nos &c. future glorie magnitudine & præmiorum pollicitatione succendit, dum revelatione sapientia in desiderium Dei stupentem suscitavit voluntatem, dum nobis suadet omne quod bonum est. Vbi quidem nullam Dei gratiam in animo operantem, nisi promissionis, revelationis, sapientia, & suasionis agnoscat, sed per hac ipsum animum naturaliter bonum, & semina illa virtutum in desiderium Dei per seipsa videlicet suscitari. Quemadmodum hac ex principijs Pelagij

Epist. ad Demetr.

Lib. 2. operis imperf. cont. Jul. fol. 336.

Ibid. f. 337.

Lib. de grat. Christi. id.

Pelag. supra in cit. & p. ad Demetr.

lagij necessario fuscitari ante demonstravimus, factis liquido videtur profiteri. Sed luculentius hoc declaravit Callianus seminum istarum virtutum naturalium peritissimus artifex; exponens Apostolicum locum: caro concupiscit adversus spiritum & spiritus adversus carnem: In hoc loco carnem non hominem, id est, hominis substantiam sed voluntatem carnis & desideria debemus pessima accipere: sicut nec spiritum quidem aliquam rem substantialem, sed anima desideria bona, & spiritualia designari. Et latius depicta ista luctationis miseria: inter has igitur utrasque concupiscentias (addit) anime voluntas (hoc est liberum arbitrium) in mediullio quodam vituperabiliore conficiens, nec vitiorum flagitij oblectatur nec virtutum doloribus acquiescit. Describit enim ita totum, vi libertatis acquiescere. Sed omnium accuratissime Pelagianorum omnium origo Origenes hæc mytheria propalavit: frequenter in scripturis invenimus & a nobis sæpe differtum est, quod homo spiritus, & corpus, & anima esse dicatur, Deus in deum dicitur quia caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem, media procul dubio ponitur anima, qua vel desiderij spiritus acquiescat vel ad carnis concupiscentias inclinetur. Quid manifestius? Spiritum enim vocat non more Catholico Spiritum Sanctum, sed Pelagiano, legem naturæ, quam mentibus Spiritu Dei vivi ex institutione, ut ipse loqui solet, creatoris impressum gerimus. Ut tamen magis ista caperemus, duos Angelos bonum ac malum hinc inde suum cuique parti colluctanti apponit, ut anima quasi in medio collocata cui velit adhaereat: Non enim vi, inquit, res agitur, neque necessitate in alteram animam declinat: alioquin nec culpa eius nec virtus posset ascribi, nec boni selectio præmiis, nec declinatio supplicij mereretur: sed servatur & in omnibus libertas arbitrij ut in quocumque voluerit ipsa declinet. Quibus quam belle in omnibus concinat Callianus, audite: Dubitari ergo non potest esse quidem omni anima naturaliter virtutum semina beneficio creationis inserta, sed nisi hæc opulatio Dei fuerint excitata (exhortatione scilicet angelica vel humana) ad incrementum perfectionis non poterunt pervenire. Adiacere autem homini in quamlibet partem arbitrij libertatem, etiam liber ille qui dicitur pastoris apertissime dicit, in quo duo Angeli unicuique nostrum adhaerere dicuntur, id est bonus ac malus, in hominis vero optione consistere ut eligat quem sequatur. Quæ omnia ex Origenis periarcho esse derivata, qui librum ejus secundum legem facile deprehendit. Nequis verò benignior suspicaretur more Catholico, illum Spiritum qui istos bonos ac spirituales affectus suscitavit esse Spiritum Sanctum per veram gratiam cordibus sui desideria inspirantem, ex

Collat. 4. r. 21.

Orig. in Ep. ad Rom. in illud c. 1. Tradidit eos Deus in desideria etc. fol. 302.

Ibid.

Callian. Collat. 13. c. 12.

C. 2. vers. fin. & alibi passim in Orig.

Prosp. lib. de ingrat. 4. 15

A eodem Origene, quem Callianus imitatus est, purissimum, putissimumque Pelagianismum accipite: Ideo namque in quo concupiscit caro adversus Spiritum, id est, adversus legem, qua dicit non concupisces, etiam adversatur ei, & certamen quoddam erit. Vbi non nisi legem naturalem vult esse, Spiritum, contra quem concupiscit caro. De quo paulò superius dixerat cur Spiritus vocaretur: Illa lex, nempe naturalis, non concupisces, de qua frequenter diximus, quæ in hominum cordibus scripta est, non atramento, sed Spiritu Dei vivi, & docet quid agendum sit quid cavendum: ipsa est ergo per quam cognoscit homo peccatum suum. Et rursum alibi: hoc est quod sentire (gentes) naturaliter possunt, verbi gratia, ne homicidium, ne adulterium faciant &c. Fortassis & quod Deus unus creator sit omnium scriptum est in cordibus gentium &c. Hoc est ergo opus legis, quod etiam gentes, dicit Apostolus, implere naturaliter posse. Cum enim agunt qua legi sunt scripta videtur lex in cordibus eorum à Deo, non atramento sed Spiritu Dei vivi, naturalis, scilicet, conditionis beneficio: quod sine ambiguitatis furo, alio in loco dicit: Magis ergo illud in hoc loco debet intelligi esse (ut sæpe iam diximus) legem naturæ, quæ scripta est non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus, non atramento sed Spiritu Dei vivi. Sed quid opus est pluribus? Origenes passim hujusmodi doctrina plenus est, ut non sit opus pluribus commemorandis immorari. Neque verò Pelagij tantum, Callianus atque Originis fuit ista de affectibus naturalibus bonis ac malis ex lege naturali atque carne procedentibus, ac de anima inter utroque media istius Apostolici loci expositio, sed omnium omnino Pelagianorum quorum scripta videre potui, nam & Commentarius in Epistolas Pauli apud Ambrosium & autor quaestionum veteris ac novi Testamenti apud Augustinum Pelagianis fecibus omni ex parte sordidissimi eandem prorsus explanationem tradunt: ubi etiam suasiones diversas carnis & spiritus ante consensum, & gaudia horroresque post consensum naturales provocantes, consequentesque consensum illum nativæ libertatis Pelagiano more indicant. Ex quorum omnium consonantibus vocibus, quæ principijs Pelagianis omni ex parte concinunt, liquidissime ostenditur bonos haud secus ac malos animi motus, quæ rationem anteverterent, à Pelagianis agnitos: sic tamen ut naturalis illa possibilitas seu ingenita libertatis potestas utroque frænaret & nutu suo veluti domina neutris serviendo, se quocumque vellet, inflecteret. Unde nata sunt illa verba Prosperi de Pelagianorum reliquijs dissentientis, & eorum sententiam explicantis:

Orig. in c. 7. ad Rom. lib. 6. ad illud, quod ergo peccatum est

In c. 2. ad Rom. lib. 2. fol. 309. C. D.

Lib. 5. in c. 9 Epist. ad Rom. in fin.

In illis locis Epist. ad Galat. in 2. partem q. 62.

Mens sponte movetur
Et pro more suo quantum se exercuit istis
Transit in affectum quem confirmaverit ex se
Illa volendo sequens, istis nolendo resistens &c.

Ad

Ad quos effectus se extenderit illa liberi arbitrij possibilitas.

CAPVT SEXTVM.

RES TAT videndum ad quos effectus se extenderit illa primava & libera facultas hominis in qua per creationem constitutus fuit. Neque enim necesse est ut in Pelagij opinione omnia omnino poterit. Nam in primis non ita absurdus erat ut omnes omnino hominis actiones sola vi voluntatis fieri posse crederet sine cuiusquam alterius vel potentie vel instrumenti subsidio: Neque enim hoc inter Catholicos Pelagianosque in quaestione vertebatur, utrum libero arbitrio huiusmodi naturales actiones, a primo homine vel ejus posteris fieri possent; sed istud, utrum actiones iuste ac bonae. Et enim de non peccando ac bene vivendo, non de volendo currendoque agebatur.

Qua in re duo spectari possunt, voluntas, ac potestas, hoc est, velle & posse, quae a se mutuo facile possunt separari dum contingit nos velle aliquid quod non possumus; & contra nolle quod possumus, de quo fufius alibi disputandum est: Pelagius igitur utrumque homini per primam naturae integritatem collatum esse statuebat, ita nempe, ut a voluntatis ejus nutu bene vivere seu non peccare penderet. Haec enim erat definitiva sententia:

Quo gratiae adjutorio fultus fuerit Adam & primo de gratia habituali.

CAPVT SEPTIMVM.

CONSEQUENTER autem inquirendum est, utrum aliquod gratiae adjutorium Pelagius ad bene vivendum primi hominis arbitrio necessarium existimaverit. Neque enim illa sibi aduersantur, ut a nutu liberi arbitrij iustamque injustamque vitam pendere, & simul tamen gratiam omnino necessariam esse judicaret. Si enim gratiam illam necessariam semper voluntati praesto assistere fingeretur, recte a nutu voluntatis gratiam adhibentis vel negligentis pendere iustitiam, & tamen sine gratia iuste vivi non posse diceremus. Quemadmodum sanctis oculis in perpetuo sole versantibus recte dicitur lumen ad videndum omnino esse necessarium, & tamen plane a libero pendere arbitrio voluntatis, ut videant. Cum ergo duplex gratia sit, habitualis, & actualis, de utraque quaestio discutienda est.

Gratiam habitualement hic nihil nisi charitatem seu dilectionem Dei esse suppono qua voluntas ejus caeteraque facultates recte fiunt. Et quamquam perparum Pelagius de homine

A Quod Deus tam bonus quam iustus talem hominem fecerit, qui peccati malo carere sufficeret, sed si voluisset. Vnde Augustinus Pelagij sensum alijs verbis repetens, habet, inquit, posse per naturale subsidium, habet velle per liberum arbitrium, quod eodem sensu mutatis verbis Pelagius ita expresserat, voluntate non est, quod natura potest. Hoc est, id quod naturali institutione homo potest, nempe esse iustus, seu esse sine peccato & iuste vivere, si non sit, hoc solius liberae voluntatis culpa contingit, ex quibus liquet, ut uno verbo dicatur, tam firmam Pelagij autore conditam fuisse naturam hominis, ut omnia Dei mandata, quibus vel facere jubetur bonam vel a malo declinare, sive dilectionem ipsius Dei, sive proximi spectes, quibus impletis iuste vivitur, & omnis lex impletur, volendo dumtaxat implere potuisset: atque istam bonam seu bene vivendi voluntatem, perinde ac malam ab hominis arbitrio nutuque pependisse. Qua de re, quia nullum in Pelagij sentu inter Adamum & posteros ejus discrimen facit, paulo uberius forsitan, cum ad hominis lapsi vires ponderandas ventum fuerit, discremus.

Lib. de nat. & gratia c. 43.

Ibid. c. 55.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

Ibid. c. 43.

qua in primis & sola homo fit bonus. ut neque parvulis, ita nec primo homini cum conderetur in eorum opinione collatam esse. Sed id quod evidenti illa & certa rationatione tanquam consequens colligimus, hoc autor questionum veteris ac novi Testamenti, qui in tradenda Pelagianismi sinceritate etiam Pelagium plerumque superat, apertissime pro palavit. Docet enim Adam terrenum esse conditum, sed sine Spiritu Sancto, sine adoptione in Filium Dei, sine iustitia, hoc enim esse reservatum adventui Christi, per quem non tantum restauramur in statum Adae, per peccati remissionem, sed insuper adoptamur & melioribus donis ornatur. Sed, ipsum delirantem audiamus: *Comperi quosdam ex fratribus nostris non plene discubisse Scripturas sed simplicitate animi asserere, quod Adam factus sanctu accepit spiritum, quem peccatis amisit, sicut nunc datur credentibus. Et post longam disputatone allato Scripturae testimonio, factus est primus homo Adam in animam viventem, secundus homo in spiritum vivificantem. Primus homo de terra terrensus, &c. Quid tam apertum, inquit, quam quod Adam non habuit spiritum sanctum? Factus est enim in animam viventem, per Christum autem in spiritum vivificantem, ut homo in aliquo sensu sit creator, quem credit. Quia enim mysterium fidei, quod ad salutem datum est, trinus est, trinus sit, corpore, anima, & spiritu sancto per quem dicimus filii Dei: quod nuncime Adam probatur vocatus, & terrenus*

Autor qq. veteris & novi Testamenti 1. part. 9. 123.

enim factus est: Filij autem Dei non carnaliter sed spiritaliter nati, caelestes dicuntur esse. Et infra: Adae certe terrena & carnalis fuit factura non spiritalis. Non enim ex Deo sine carne & sanguine natus est, sed de terra à Deo factus est: ideoque non potuit spiritum sanctum accipere qui non erat spiritalis, & chi concessum non erat Patrem Deum vocare in oratione. Haec ille. Ex quibus absolutissime tradit sine ulla sententiarum caligine, nullam habitualement gratiam in cuius institutione Spiritus Sanctus, Spiritus adoptionis, Spiritus filiorum Dei, datur, Adamum in sua creatione accepisse. Hinc alibi per inspirationem illam in faciem Adae, animam, non Spiritum Sanctum vult esse traditum: *Tunc credentes accepto spiritu sancto (post Christi adventum) sunt filij Dei; nam inspiratio qua dicitur facta à Deo in Adam, anima traditio est. Neque aliud omnino arbitror Originem voluisse significare quando docet: quod in initijs hominum propositum fuisse ut ad imaginem & similitudinem Dei fieret, ad imaginem quidem factus est, similitudo autem dilata est, ob hoc, ut prius confideret in Deo, & ita fieret similis ei. Quam opinionem etiam alijs in locis subinde significat, & omnes Pelagiani ex eo haultam secuti videntur. Hinc enim est quod Pelagius passim docet etiam imaginem Dei in actibus consistere, & sine virtute ac vitio hominem procreari, ut infra dicitur.*

Parte 2. qq. vet. test. 93

Lib. 4. in Epist. ad Rom. inc. 4. fol. 334.

V. 13. perich.

In c. 3. ad Coloss. num. 16. & inc. 5. Epist. apud Actaron.

De scientia primi hominis.

CAPVT OCTAVVM.

NEQUE voluntas Adae tantummodo secundum Pelagianos omnis expert sanctificationis, per Spiritum Sanctum fuit, sed & intellectus omnis scientia. Nam ostendere nitens idem autor, Adam quamvis sine Spiritu Sancto fuerit conditus, tamen fuisse perfectum. *Omnia, inquit, genera animalium in suo genere perfecta sunt ut impleant id ad quod sunt facta: ita & homo in suo genere perfectus est, ut potens sit discernere mala à bonis, prava à rectis. Est enim animal intelligibile, perfectum ad id ad quod factum est. Capax est enim dicendi, excogitandi, & faciendi ut quae virtute non potest, impleat sensu. Et quomodo ausi sunt dicere, hominem perfectum nasci debere. Et totum scire quem vident, nil ultra nosse quam hic discat? Quod enim discit, nescit. Denique quoniam qui hic non discit, qualis sit nescit. Qui se ergo nescit, qualis sit, quomodo omnia novit, cum minus sit se nosse quam cetera? Nam si se perfectus factus esset ut nullius egeret, non fuerat homo, sed Deus, neque circumventus prevaricasset. Vbi satis aperte perfectionem Adae, quam ex conditione suscepit, in eo collocat, quod esset potens discernere bona à malis, capax discendi, non in eo quod plenus scientia institutus sit: sic enim quod scire vellet,*

9. 127. cit.

addiscendo ut ceteros, comparare debuisset. Cui prorsus consonat quod Pelagium de differentia primi hominis & ceterorum tradidisse diximus. Cum enim maxima invidia laboraret, quod etiam post Synodum Palaestinam danato à se dogmati adhereret quo parvulos in eo statu esse dixerat in quo ante prevaricationem Adam fuit, quasi magnam attulit differentiam, non quod Adae plenus scientia fuisset conditus, sed quod praecipi capax: *Quid enim vobis prodest, inquit Augustinus, quod nescio quas ansas atque uncas, arte nescio cuius perplexitatis inseritis ne simplicia pateant & clara lateant? &c. Et tamen dicere potuistis infantes nuper natos non in eo statu esse in quo fuit Adam ante peccatum, quod ille praecipi capax fuerit, isti aduc non sint. Cui subterfugio cum aliam differentiam non invenirent etiam illud addidisse de diversitate statura firmitatisque corporeae, idem Augustinus indicat: *Cum hoc iste sic exponit, ideo non in eo statu esse in quo Adam fuit ante peccatum, quia nondum sunt in eadem firmitate mentis aut corporis, respondeatur ei &c. Ex quibus clarè liquet, quantum ad scientiam infusam nullum eos inter Adamum & parvulos discrimen agnovisse.**

Lib. 1. cont. Tul. c. 5. de peccato orig. c. 15.

Lib. de per. orig. c. 16.

An Adamo aliquod actualis gratia adju-
torium datum fuerit.

CAPVT NONVM.

DE gratia actuali, qua Adam ad bene vivendum adutus fuit, vix illud cum Pelagio conflictus fuit. Sed ex ijs quæ de viribus hominis, post peccatum tradidit, nihil dubitationis de primi hominis adiutorio superest. Cum enim ab Augustino fortissime ad agnoscendam gratiam adjuvantem premeretur, nihil aliud extorquere potuit nisi vel gratiam creationis vel legem atque doctrinam. Ideo dicebant Pelagiani, quidquid etiam bonæ voluntatis habet homo Deo tribuendum esse, quia & hæc in illo esse non possent si homo ipse non esset. Et hoc propter liberum eos arbitrium intellexisse, ibidem Augustinus exposuit. Hinc Innocentius Papa ad Concilium Carthaginense: *Nam quid tam mortiferum tam præcepit videatur ad casum, tam expostum ad omnia pericula si hoc solum nobis putantes posse sufficere quod liberum arbitrium cum natura accepimus; ultra iam à Domino nihil queramus.* Et paulo ante: *Et qui nos adiutorio negas indigere divino quasi ex nostra in totum possibilitate perfecti.* Vnde in Epistola ad Patres Milevitanos Pelagianis tribuit; *quod ad omnia via perfectionis mandata sola tantummodo libertate contendere.* Et Augustinus refutat illam gratiam creationis: *Non irritam facio gratiam Dei, sine dubio gratiam qua iustificamur ab iniquitate & qua salvamur ab iniquitate. Non quæ creati sumus eorum propria voluntate.* Et infra: *Qui orat & dicit ne nos inferas in tentationem, non utique id orat ut homo sit, quod est natura; neque id orat ut habeat liberum arbitrium quod iam accepit cum crearetur ipsa natura.* Ipse Pelagius gratiam humanæ nature communem explicans; *habetur autem possibilitatem utriusque partis à Deo istam velut quandam, ut ita dicam, radicem fructiferam atque fecundam, quæ ex voluntate hominis diversa gignat & pariat, & quæ possit ad proprii cultoris arbitrium vel nitere flore*

virtutum, vel sensibus horrere vitiorum. Et alibi rationem reddens cur primis hominibus per tot sæcula data non esset lex; *quia, inquit, se talem sciebat Dominum fecisse naturam, ut eis pro lege ad exercendam iustitiam sufficeret.* Vbi etiam ipsum Adamum cum exteris comprehendit. Et verò cum possibilitatem istam vel naturalem, vel ut multa daret scientia legis, & rerum agendarum instructam etiam hominibus peccatoribus sufficere iudicaret, quanto magis Adamo integro adhuc vitæ scelerisque puro, cui peccatorum remissio ab ipso Pelagio denique excogitata nondum fuerat necessaria? Sed autor qualificationum veteris ac novi Testamenti, reiecto Pelagianæ versutæ velo, pissimi hominis gratiam clarius videtur expressisse, dum eum indicat Dei mandato præter legem naturæ & liberum arbitrium fuisse munitionem. Cum enim tradidisset, ut sæpe solet, multos creatoris devotione & reverentia vitam suam naturæ lege transisse; posteaque legem Moyli in adiutorium missam, ut Pelagiani delirare solent, ad Adam veniens; *Cum diabolus, inquit, superbiat, homo factus à Deo positus est illi inimicus, ut auxilio Dei munitus (quia impar erat) resistere, & accepto mandato. Quo Dei mandato sicut Adam instructum atque adutum esse voluerunt, ita conformiter legem naturæ & Moyli veluti posteriorum Adam adiutorium magnis præconijs extulerunt.* Viriusque autem hominis & flantis & lapsi auxilium complexus est idem autor, cum de primâ institutione rationalis creaturæ satagens, dicit: *Deus bonus, qui fecit existere quod non existerat: insitus, ac novi Test. quia quacumque fecit ut proficerent propria libertatu q. 1. arbitrio dimissa sunt: quia tamen non tam perfecta sunt ut labi non possent seminaria his legis messe decrevit; naturaliter addens auxilium manifestatæ legis ut auctoritas eius perfecta esset hominibus.*

Lib. 2. de pecc. meritis, & remiss. c. 18.

Epist. 95.

De gratia Christi c. 13.

Epist. ad Titum, De meritis, etc.

Quest. 83 est nov. 2. ff. in iuris, etc.

Aut. q. 1. de Test. q. 1.

De concupiscentijs animi.

CAPVT DECIMVM.

PERTRACTATIS ijs quæ ad liberum arbitrium, ipsumque mentis apicem spectant deinceps de cupiditatibus atque passionibus, quibus ejus serenitas perturbari solet differendum est. Et quidem commune Pelagianorum dogma fuit, primum hominem eodem profors ut nunc fieri videmus modo, cum voluptatum cupiditatibus, omnium que sensuum libidinibus creatum fuisse. De videndi & gustandi libidine, sic

A Julianus: *Hanc autem voluptatem & concupiscentiam ante peccatum in paradiso fuisse res illa declarat, quæ ad delictum via per concupiscentiam fuit, quæ cum p. m. de core oculos incitaret, item etiam nunciavit irritavit saporis.* Vbi & ad videndum & ad gustandum, mulierem quadam libidine sentienti irritatam fuisse arbitratur. Sic enim & verba aperte sonant & ea exponit Augustinus: *ergone & in paradiso male suavis venena seip. p. ut, ante corruptam sermone sacrilego voluntatem illiciti cibi libidinem*

Lib. 1. operis Jul. fol. 100

iam

iam fuit? Et videbant illi homines fructum ligni prohibiti & concupiscebant? Neque per visum tantum & gultum, sed per ceteros etiam sensus naturalem fuisse animo sentiendi libidinem, aperte profitetur: *Naturalem esse omnium sensuum voluptatem testimonio universitatis docemur. Vbi per voluptatem more suo libidinem intelligit. Mox enim exponendo subiicit, hanc autem voluptatem & concupiscentiam &c. Quam etiam continuò affectionem naturalem vocat. Nisi enim naturalis esset illa per omnes sensus concupiscentia & libido eum ante peccatum: à Deo collata diceretur, consequens esse ex illa abbat, ut sensum videndi, audiendi, gustandi, olfaciendi, atque tangendi non à Deo sed à diabolo nobis fateremur esse collatum, nimirum ut Augustinus observat, hic ignorabat vel ignorare se fingebat per quemlibet corporis sensum aliud esse sentiendi vivacitatem qua verum à falso in rebus corporalibus magis minusque discernimus, aliud sentiendi libidinem, que nos ad sentiendum etiam repugnantes appetitu carnalis voluptatis impellit. De ceteris animi cupiditatibus seu libidinibus, excellentiæ honoris & gloriæ; ceterarumque rerum five corporalium five spiritalium eadem sine dubio omnium apud eos ratio fuit. Omnes enim huiusmodi tanquam naturales & innocentes affectiones, ut Iulianus huiusmodi motus vocat, ad objecti quasque sui præsentiam per se ipsas ex bonitate naturæ pullulantes protopla-*

stis tribuere cogebantur, nisi vellent notissimis suis principiis dissonare. Si enim sensus externi diabolum autorem habere censendi sunt, nisi libido sentiendi naturalis Deoque autore collata sit, voluntas etiam & intellectus eodem opprobrio aspergenda sunt, nisi cupiditates eorum quas diximus ab ipso creatore insertæ stantur. Neque de hac re inter hominem stantem & lapsum posterofque ejus ulla differentia, five libidines ut concupiscentias animi spectes five reliquas animi passiones: Eodem enim prorlus modo tam ante quàm post peccatum humanam naturam istis omnibus perturbationibus agitata atque obnoxia fuisse, docuerunt. Generale quippe inter Pelagianos principium, certissimumque fuit, illud esse hominibus naturale quod etiam post sublatam Baptismo culpam, collatamque Christi gratiam perseverat. Alioquin, inquit Iulianus, grande testimonium imbecille artis nihilque profutura, nec locum aegritudinis invenisse, & languentibus everisique naturalibus inertia fomenta voluntatis admovisse. Et unus ex capitalibus eorum erroribus fuit: *insantes nuper natos in eo statu nasci, in quo Adam ante prævaricationem fuit: quos tamen omnibus huiusmodi cupiditatibus obnoxios esse, & simul ac tantillum adoleverint & ratione uti ceperint perturbari solere compertissimum est.*

Ibid. f. 100.

Lib. 4. cont. Jul. c. 14.

Ibid.

Lib. 1. operis imperf.

Vide lib. 1. operis imperf. fol. 292. 1699. l. 1. f. 344.

Lib. de gñ. Pelag. c. 11.

De libidine membrorum & conjugio primorum hominum.

C A P V T X I.

NEQVE verò animi tantum sed etiam corporis illam vulgatissimam primis hominibus ab iplo creatore insitam fuisse, & in paradiso viguisse docuerunt. Testis est multis in locis Augustinus: *Et non erubescis istum morbum, vel quod tu quamvis pudibundus saceris, istam libidinem introducere in paradysum, & tribuere conjugibus ante peccatum. Et iterum: Naturalem esse libidinem & ego dico, quia cum illa nascitur omnis homo, & tu multo amplius, qui dicit, quod cum illa sit conditus primus homo. Nec diffitetur suam sententiam Iulianus, sed fronte perfricta ne vel invitus pudore suffunderetur, his verbis expressit: Non enim dictum est erunt duo homines in homine uno, sed erunt duo in carne una, quo unitiois nomine voluntas illa coeuntium & libido qua sensum afficiens membra consistunt, ac sicut ille prudens intellexit, unam carnem gestis efficere, à Deo instituta & corporibus ante peccatum docetur inserta. Nihil enim in corporibus vel corporis libidine credebant per peccatum esse vitiatum. Vnde non tantum imperiosam illam libidinem, sed etiam scèdissimam istam à spiritu disensione paradisi incolis tribuebant. Augustinus: *Verum vos pro suscepta vestra tam fideliter laboratis ut vim patiamini, nisi eam qualis nunc est etiam in paradiso col-**

loceris, non ibi de peccato dicentes talem factam, sed talem nullo peccante fuisse manseram, cum qua in illa pace dimicaretur aut ne dimicaretur, quotiescumque surgeret expletetur. In quam effrontem opinionem stomachando merito exclamat, O sanctas paradisi delicias, O frontem qualiviscunque piscoporum! O fidem qualiviscunque castorum! Sed sententiam istam ruinofam rationibus nonnullis ex Philosophia accersitis armabant & fulciebant. Primò, quod esset membris inserta naturaliter. Proinde affectio naturalis & innocens dummodo intra litem concessorum teneretur. Secundò, quia futurus erat concubitus est peccatum non præcessisset. Itaque, inquit, si poterat viride membrum & antea moveri, nihil ergo novitatis invexit delictum. Nam sine libidine membra moveri non posse tanquam ex Philosophia certissimum supponebant. Motum (inquit Iulianus) genitalium, id est, ipsam virilitatem, sine qua non potest esse commixtio, à Deo dicimus institutam. Hinc est ergò quod Augustini invernem & mollem diceret opinionem, qua creditur in paradiso ad nutum voluntatis genitalia potuisse servire. Tanto enim illi tanquam viro casto effeminatior videbatur esse animus, quanto plus habebat potestatis in corpus. Hinc eam vocabat Iulianus membrorum potentiam. Apto

Lib. 4. cont. Jul. c. 10.

Lib. 5 c. 7.

Lib. 2. operis imperf. cont. Jul. f. 268.

Lib. 4. cont. Jul. c. 11.

Lib. 1. operis imperf. f. 101.

Lib. 4. cont. Jul. c. 11. Ibid. c. 13.

Lib. 1. ad Bonif. c. 15.

Lib. 2. de nupt. & concup. c. 7.

Lib. 2. de nupt. & concup. c. 7.

fine dubio, licet præter intentionem ejus vocabulo. Quid enim potentius membris hominis, quando non seruiunt voluntati hominis? Hinc impacta Augustino calumnia quod persuaderet Deum in paradiso, quia sine libidine, æreâ constituisse coniugia. Nam de nuptijs paradisi pervicacissime sic statuebant: Nec alia prorsus in paradiso fuit coniunctionis conditio, quam qualis

nunc in coniugis agitur: quæ à se instituta Deus tam ipsorum cõditione sexuum & qualitate membrorum, quam frequentata benedictione perducit. Quod eum etiam de pudenda illa membrorum libidine intellexisse planius aperit libro sequente: Ad quam (nuptiarum) conciliationem & ministerium & instrumentum pertinet à Deo instituta & benedicta sexuum cum voluptate commixtio.

De confusione primorum hominum.

CAPVT XII.

Nunc dicendum de pudore. Hunc enim tanquam individuum concupiscentiæ carnalis comitem tanquam rosam in paradiso floruisse docuerunt. Augustinus: Et tamen Iuliane tales nuptias in paradiso constituisse non te pudet ubi cõsentium confiteris pudorem. Inuictum enim putabat ille esse argumentum naturalis & concreati hominibus primis pudoris quod per baptismi gratiam à fidelibus non recederet. Docebant itaque ab ipso Deo sic membra nostra fuisse formata ut alia verecundia, alia libertate gauderem. Ad quod astruendum gentium citabant Magistrum qui ad Corinthios scribens diceret, Deum sic temperasse corpus, ut ea quæ verecunda sunt nostra majorem honestatem haberent. Vnde putabat confici, verecundiam illam seu pudorem quo tegumenti honestate quædam membra velantur ex Dei institutione prophanasse. Nihil sibi, inquit Iulianus, vel de iucunditate eius, vel de verecundia potest diabolus vendicare quali scilicet diaboli persuasione inuenta esset. Sed quia histo-

riam Genesis, de confusione post peccatum orta, secutoque exinde per perit omata tegumento, vehementer sibi obflare sentiebant, magnâ loquacitate contra sentus nitebantur omnium hominum, & eos multiloquij strepitu perstringere cupiebant. Nam in primis quia Scriptura dicit Aperti sunt oculi amborum, cum que cognovissent se esse nudos &c. Putant eos oculos prius clausos habuisse, nempe ut cæci creati fuerint sicut canes, & quod est ab irâdus non sicut canes crescendo, sed quod peccando adepti sunt visum. Deinde ita nihil inueniebat quod diceret ut aperte profiterentur, primos illos homines qui ante nudi erant & non confundebantur post peccatum, nihil illis (in membris) indecens novumque sensisse, nec opus fuisse ut vestimentis reteretur. Ex quo sequebatur ante peccatum cum essent nudi, simul in eis amicas & locias habitasse innocentiam & impudentiam. Vnde à pictoribus Augustinum didicisse ridebat, quod Adam & mulier eius pudenda contexerint, Horatium illud deantatum audire iubens

Pictoribus atque Poëtis

Quilibet audendi semper fuit æqua potestas.

Quasi quisquam pictor aut poëta tale aliquid ridendum ausus fuisset fingere quale Iulianus credendum, ausus fuerat disputare ut scilicet tanta innocentia, tanta impudentia jungeretur.

Itaque ut perizomata quibus se texerant post peccatum eluderet multa commemorabat quæ in nostro corpore naturaliter tecta sunt, ostendere nimirum volens non omnia quæ teguntur ex peccato erubescenda putari oportere. Quia ipse, inquit, epifex nosse nullum sua artis crimen agnovit, ut vitalia nostra tam diligenter occultaret. Deinde ne sola genitalia perizomatibus tecta fateri cogeretur, scriptum esse dicebat: Secerunt sibi vestimenta, vestimenta vero totius corporis indumentum intelligi posse. Quod si illi, inquit, interpretationi qua perizomata, id est, præcinctoria posuit, favetur, latera magis dicam tecta fuisse quam scrotora. En frontem hæreticam. Ita enim erat sui dogmatis amore cæcatus ut non videret, sive vestimentis totum corpus, sive perizomatibus lumbi post peccatum tege-

tur, utrumque fuisse vel pudoris officium, si simul cum lateribus quam spatiosissime scrotora velarentur, vel singularis impudentiæ testimonium, si nuda relinquerentur. Conditos ergo volebat homines primitus nudos, quia ad solertia humane operam ut se tegeant, pertinebat, quoniam nondum in illis fuit; tegumentumque perizomatium non pudore sed timore post delictum esse qua situm. Hinc Iulianus: Non igitur quia peccaverant, genitalia vel diabolica vel inhonestia scerunt, sed quia pavitabant, in ea qua primum fuerant honestate permanentia membra texerunt. Nec deerat ficulneum ex scripturis folium, quod suspitioni illi prætexeretur. Cur enim (dicebat) audita voce Dei deambulantis in paradiso absconderunt se Adam & mulier eius cum perizomata sufficere potuissent si de genitalium nuditate erubescerent? Vides arbitrator non minus Pelagianos confusione istius post peccatum, quam primos homines ipsius peccati confessionem notruisse. Videbant enim ab ea sola toti suo cogmati et suo loco demonstrabitur interitum imminere.

De

Horat. in arte Poët.

Lib. 4. cont. Iul. c. 12.

Lib. 5. c. 2.

Lib. 4. cont. Iul. c. 16.

Ibid.

Ibid.

De corpore primi hominis.

CAPVT XIII.

NVNC de primi hominis corpore ejusq; sive bonis sive malis quid sentierint Pelagiani, pauca dicenda sunt.

Qua in re dogma eorum capitale fuit & veluti cardo cæterorum. Adam mortalem factum: quod ut plenius exponeretur quomodo dictum esset, addebant declarante Augustino, qui sive peccaret sive non peccaret moriturus esset. Quam clausulam ita interpretatur iocem Augustinus & Concilium Carthaginense, quo dogmata eorum jugulata sunt, ut mors Adamo obventura fuisse significaretur, non peccati merito sed necessitate nature. Mortalitem enim, aiebat Iulianus, caro animalium de nature institutione suscepit, ut significaret, eandem esse carnis humanæ brutorumque rationem. Vnde mors illa corporis communis & naturalis à Pelagio vocabatur. Quam suorum sententiam (qua erat impudentia Iuliani) etiam Augustino impedit: In libris, inquit, quos ad Marcionem edidisti, mortalem Adam factum fuisse professus es. Hanc calumniam Sanctissimus doctor ita acerbam sensit, ut exclamaret: nusquam sic apparuit dolus tuus, & per scientiam damnata conscientia. Non enim distinguebat possibilitatem moriendi à necessitate moriendi. Mortalem enim Augustinus Adamum hæc tenus dixerat, quia poterat mori, poterat namque peccare; non autem quasi nulla etiam iniquitate commissa

Lib. de gestis Pelag. c. 11.

Lib. de heres. Hæres. 88. Cœcil. Carth. canon. 1.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 82. c. 89.

In comment. c. 5. ad Romanum. 32.

Lib. 1. oper. imperf. f. 90.

etiam esset nature necessitate ut cætera animantia moriturus. Hoc igitur perniciosum dogma ut tutiori munitione defenderent alia tria in ejus subsidium contra Catholicorum tela commenti sunt: Primum, quod peccatum Adæ ipsum solum læserit & non genus humanum. Alterum, quod infantes nuper nati in illo statu sint, in quo Adam suus ante peccationem. Tertium, quod neque per mortem vel peccationem omne genus hominum moriatur, neque per resu rectionem omne genus hominum resurgat. In quibus dogmatibus Augustinus totam hæresim confutasse testatur. Ex singulis enim eorum non modo illud de Adæ mortalitate dogma, sed cætera pænè omnia certa quadam colligatione sequebantur. Cæterum primus videtur palam hæc quatuor dogmata professus esse, & quia acerrimo erat ingenio etiam excogitasse Celestius, ut essent quasi basis totius hæresis Pelagianæ. Nam & illi solent ab Augustino peculiariter tribui: & quinquennio antequam Pelagius hæresis accusationem pertulisset Celestius ita mordicus ea tenuit ac professus est, ut ipsemet Dogmatine damnari, quam damnare illa maluerit. Cum vero eadem fuissent obiecta Pelagio, ut refert Augustinus, quod ea cum Celestio etiam ipse sentiret, b scio licet corde, sine ulla tamen retractatione damnavit.

Lib. de gestis Pelag. c. 11.

Lib. de pecc. orig. 3. c. 4.

Lib. de pecc. orig. c. 4. c. 10.

Lib. de pecc. orig. c. 10. c. 106.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.

De cæteris miserijs humanæ nature.

CAPVT XIV.

VT mortem ita & cætera magno numero mala quibus natura humana atteritur in hac vita, non tantum nobis, sed primo homini naturalia fuisse, fateri cogebantur. Fateri, inquam, nusquam enim hoc in eorum doctrina expressum video, sed ex doctrinæ Pelagianæ principijs necessario connexum religatumque sequebatur. Omnium enim malorum corporalium terminus atque apex mors, ad quam cætera non nisi viam ancillando parant: quam si caro hominis ut cæterorum animalium de nature institutione suscepit, profecto & omnes carnis ægritudines atque miseras, quarum ex mortalitatis conditione est capax. Vidit hoc & expressit acriter contra Iulianum Augustinus: Mortem vos homini, etiamsi non peccasset, dicitis naturaliter fuisse venturam. Vnde sequitur, ut non solum illam imperiosam libidinem quam noniam delectamini, verum etiam molestissimam febrem cæterosque innumerabiles morbos quibus videmus afflictos parvulos, mori, in paradiso futuros fuisse dicitis etiamsi nemo peccasset, quia nec ullius peccati merito hæc perpeti parvulos dicitis. Ex quibus sententiarum paradoxis, nova sanè & mira nascebatur paradisi Pelagiani facies, ubi cum tantis malis etiam beatitudo consisteret. En eum graphicè depictum & derisum ab Augustino: Cogitis implere paradysum etiamsi nemo peccasset dolore parturientium, labore nascentium, gemibus languentium, fiveribus morientium, maxore lugentium. Quid igitur mirum si & de ipso paradiso quod est Ecclesia, fors istis, qui paradysum illum, de quo fors ierunt, qui nos in istis miserijs peccando miserunt, talem fecerint, qualem non dico Christianorum nullus, sed nec hominum quisquam suspicari audeat si non sit insanus. Quod ce dolore parturientium affert Augustinus ingenue agnoscit ille fidelis Pelagianismi interpres autor quæstionum veteris ac novi Testamenti, vult enim modicum doloris in partu mulierem fuisse habituram, amplificatum vero fuisse peccato. Itemque Adamum non ad labores esse damnatum, sed ad id revocatum ad quod fuerat factus, & ad institutum pristinum cum laboris dispendio, ut terra eisecundum laborem minime responderet. Quæ temperamenta à posterioribus Pelagianis vel abrepta vel excogitata sunt.

Ita Iul. lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 82.

Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. in fine.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.

De

De alijs nonnullis dogmatibus. Redditur ratio
ordinis ac propositi.

CAPVT XV.

POSSENT & aliæ nonnullæ quæstiones de statu primorum hominum disputari, ut quid de meritis ipsorum & præmijs Pelagiani sentiant, de prædestinatione hominum in statu innocentiae, de corporum propagatione alijsque non paucis. Sed quia nihil peculiare de similibus in Pelagianorum monumentis traditum invenio putavi esse superlegendum: ex alijs enim Pelagianæ doctrinæ fundamentis quæ de Adami posteritate dicturi sumus facile dissolvuntur. Vnum namque ex præcipuis eorum dogmata fuit ut etiam superius diximus, *inantes nuper natos in eo esse statum quo Adam ante peccationem fuit*. Ex quo manifestissime sequitur quod & palam profitebantur eandem Adami & posterorum esse rationem, nec dissimiliter de utrisque, maxime si naturam spectes esse statuendum. Vt facile quæcunque de statu naturæ & gratiæ posteritatis Adæ deinceps ex Pelagianorum sensu discernenda sunt, ijs quæ ante de primis hominibus dicta sunt conjungi unâ disputatione potuissent. Duabus tamen de causis, quædam separanda esse judicavi. Primum quod ipsa rerum distinctio per se maximè grata sit. Deinde quod omnia quæ separatim de primis hominibus asserta reperi atque deduxi, ea semper atque constanter de illis sine ulla fluctuatione, vel dogmatum mutatione tenuerunt. Et quamvis in primo istius hæreseos ortu paria quoque de illorum posteritate sentirent, ut tamen quæque dogmata paulatim Catholicorum argumentis pulsata atque concussa sunt, ita respectu lapsorum hominum multis ea modis immutando, mitigarunt, ac

de nimia superbia erubescerent, suffocanti eos veritati magis magisque cesserunt. Quare ne quis mutationum vel statuum istius hæreseos confusione turbaretur, arbitrandò quæcunque dogmatum commutationes ad omnem quoque statum humanæ naturæ pariter esse referendas, ea majoris lucis & commoditatis causa disjuncti. Separatim in hominis lapsi statu traditurus ac suppleturus; si quid quoque modo mutatum vel diversum ab ijs quæ jam superius commemorata sunt, vel alioqui in homine ut nunc nascitur dignum consideratione protulerint. Nam in cæteris eandem utriusque status esse rationem atque huc esse recurrendum lectorem admonendo suggeremus. Deinde cum error addisci debeat non ut sciat tantum, sed ut veritatis luce caveatur, ac robore conteratur: Non alio seopo Pelagianorum dogmata recensenda suscipi, nisi ut quid Catholica improbet fides ac doctrina, constaret. Cujus quidem vestigijs inherendo, nonnulla Pelagianorum asserta si ad statum innocentiae, primorumque hominum integritatem viresque referantur, tanquam recte dicta doctrinæque Catholice consentanea comprobanda sunt, sin vero ad statum illius ruinas lapsorumque infirmitatem, erroribus plena. Quare cum necessario in Catholice veritatis assertionem seorsim de innocentiae statu disputandum sit, seorsim etiam malui præcipuas adversantium opiniones afferre, ut in quo consentiant, aut dissentiant accurate ipsa collisione erroris & veritatis appareat.

F I N I S.

